

րանք նոյն իսկ հայտնական սի-
րահարներ, հայտնական մոլի-
ներ կը յորջորջեն ինքզինք-
ներն:

Մշտ պարտներ, ձեր այդ
հայտնական ազգայնոր-
թեան փափուկ ու զիւրիս զօրծը՝
հայտնական անբիւծ ու մաքուր
ճակարկ թուրքեր ու նախապիտ-
ներ են: Պահանջք ձեր այդ փա-
րիսցիյի համակրանքը, սէրը ու
արցունքները օտարներու համար
Հայտնական որքան ալ թշուառ
ու տառապած իր հարազատ զա-
ւակները ունի գեռ . . .

ԲՈՒՆՈՒՄՆԵՐ

Ձեռքի 10 նոյն էրեր

Այսօր երբ կը խօսինք մեր վար-
ժարներու դատաւարներու մասին,
պէտք չէ որ զանոնք անջատենք,
երկրի խաւերու պէս, ժողովրդին
հասարակական ու անհատական պայ-
մաններէն: Մենք չենք կրնար երե-
ւակայել դատաւար ասանց ժողովրդի,
ինչպէս պատու առանց ծառի: Ասա-
լինք անբաժանելի կերպով կատարած
է երկրորդին հետ: Անոնք երկու
տարբեր վայրկեաններ են ազգի մը
զարգացման միեւնոյն քրօնակի: Ասանկ
ժողովրդին, ասանկ դատաւար: Ասանկ
զինքն անանկ զէլարիկ: Եթէ կուզէք
գիտնալ այդի մը մտաւոր զարգաց-
ման վիճակը, աեւք անոր դատա-
ւարն, որ պաշտօնի կը կոչուի ազ-
գին կողմէն ընտրուած հոգաբարձու-
թեան: Միայն այն սղը, որուն հա-
տարակական գիրքը զարգացման այն
աստիճանին վրայ կը գտնուի որ
կրնանք թէ դարձեալ լուսաւորու-
թեան վառարանն է ու աղբիւր այն
նոր զարգացման, որինք հետեւե-
լով զոր սիրտը բարձր կը բռնէ
նոր զարգացման շարժումը: Մենք
կը միայն այն սղը գիտնէ պատ-
ասանքը ընտրութեան ընել ու գնա-
հատը:

Ասոք ընդհանուր անձնակերպ են,
որոնք ծագեցան մտքիւ մէջ երբ
թեալայ թէ տիրւոյն սղգային վար-
ժարանի պաշտարանին լիզուրի դատա-
ւարութեան կանչուած է իր օգնա-
կան Ստեփան Չիւսեանը:

Այս անակ գատաւորներն է նաև
հիմակուան Ստեփան Հինգեանը: Աս
կրնայի երկար բարակ փոստերով
խօսիլ անոր մտքի կարողութեան ու
քննարկութեան սղգայնութեանը
մասին: Բայց յիմարութիւն չէ՞ մի-
թէ յորտակուած պատեր կործանել
ջանայ: Միայն պայտք կը համարիմ
հոգաբարձութեան յիշել ապա որ պէտք
է որովհէտ սղգային վարժարանին բա-
րոյական պահանջներուն համեմատ,
եւ ոչ թէ ճանչցած չճանչցած մարդուն
ձեռքը յանձնել սղգին ապագայ սե-
րունդին գատաւարակութեան գործը,
որ այնքան անհրաժեշտ է Ֆիլիպի
հայկական ինքզնութեանը մաքրե-
լու համար:

Այս առթիւ մեր ազգայնիցներուն
ուշագրութիւնը կը դարձնեն սա հան-
գամանքին վրայ թէ պաշտարանին
լիզուրի ուսումը, պարկար սղգին
սնցեալին ու ներկային հետ ծանօ-
թանալը մեծ կարևորութիւն ունի
մեզի համար, որովհետև անոր պա-
րած անցեալին ու պայմաններուն
մէջ կը գտնուին հիմա մենք: Այս
խնդրի մասին ապագային նորէն կը
դատենք:

Անյուստ

ԱՅՍԷՆ ՐԻՉԱ

Երեսուսայ Թորթիս կուռած մտա-
ցածին գոյութեան մը օւկան Մեշ-
վիթիթի հյատարակիչ Անմիտ Րիզա
անուամբ տաճիկ մը այդ թերթին
նոյնը: Ի համարին մէջ ստոյնեան
և անա՛թթութեան հետեւեալ աղբը
փխտած է:

Մենք քոյի քոյի անգամները
ուսած ենք թէ մէկ դարէ ի վեր թուր-
քի մէջ բոլոր շարժումները մեր ար-
տաքին թշնամիներուն զրդու-
մովը առջ եկած են: Այդ յեղափո-
խականները զորս եւրոպա հրատարակ-
ուող լրագիրներ հարեանաէր և դիւ-
ցազն կ'որակէին, երբք ուրիշ բան
չէն եղած է թէ ոչ հատարակ աւարակ-
ներ որոնք մշտապէս օրհնու կը գոր-
ծեն, փրկեցին կը իլին, իրենց
չօղող հարստաներ կը սպանն, կը
կողպանն, կը հրդեհեն այն զեկերը
սրտնք չուզեն պատասխարել զիրենք:
Միեւն թէ հոյն ունեցած են իրենց
ձեռնարկներուն արդիւնքը բաժնիկ
այն քոսիթներուն հետ որ զիրենք
կը պաշտպանեն և այն լրատու օւ-
կաններն են որ իրենց գովեստը
կամ իրենց նահատակութիւնը կ'եր-
զեն, սյապէս անորձանօրն խօսիլով
օտարին բարեմտութիւնը:

Ճակելով Րիզա էֆէնի անամթ-
ճակարկն:

Տաճիկն զրած վերոյիշեալ անարդ-
արդեբ կը յայտարարեն բոլոր սիւ-
րը, նախանձները որ կուտակած,
խմորած են անոր նեղկեանի սեւ հո-
յիին մէջ համաշխարհային համակ-
րութեան ցոյցերը, զանազան համա-
ժողովներու մէջ հայկական դատին
նկատմամբ յայտնուած ետանդադին
հոգածութիւնը, և մանաւանդ մաս-
նաւորապէս մեր դատին համար Պրու-
սիայի մէջ գումարուած պատկառելի
համաժողովը:

Ահա Րիզա և իր ջղլիւրը կուզեն
որ դարեւի ի վեր քրիստոնեայ եր-
կիրեն, ու մէջ իրենց կանգնած մարդ-
կային արիւնշաղախ բուրգերուն
վրայէն դարձաւ աշխարհը գրգռի նոյ-
ուածքներ ուղղէ իրենց դաժան,
վայրի, դիւային զէպերուն:

Բարկի մէջ նստող այդ վառնգա-
ւոր Բուրքը իր մէկ քանի համա-
խոնկներով աւելի վնասակար դառ-
նալու երեւոյթը կ'ընծայէ քան Սուլ-
թան Համիտ իր ոճիրներուն բովան-
գակ շարքերով: Համիտական ոճիրը,
ինչ ալ ըլլայ, ժամանակաւոր է,
անիկա չի կրնար տեսլ: օր մը չէ
օր մը անոնք ճիւղին սրուած ապարի-
հարուածը միասին պիտի առնէ տանի
այդ գրութիւնը: Բայց նոյնը չէ
Րիզանիւր ընդգրկած միտմիտ հա-
մար, անոր հատաւորութիւնը մեր ազ-
գային գոյութեան պիտի սրուի ան-
զագոյն հարուածը որ մինչեւ ցարդ
տրուած ըլլալ մը: Գնումնիս պիտի
վնասուի անոյ: անկանգնելի կերպով
պիտի ինքնը թուրքի մէջ կանու-
նը կուտին հիմնուելով Այն անիշ-
խանութիւնը, կուտավորութեան սան-
ձարձակ ձեւը որ հետ կը տիրապետէ
մեր ապագայի յայտնուն իրագործ-
ման միակ, և միմիակ ապահովու-
թիւնն է: Այդ ապահովութիւնը եր-
բոր մըր ձեռքէն յափշտակելի վերջ-
նական յուսահատութիւնը պիտի պա-
տէ մեզ, և առիկա պիտի ըլլայ սու-
գի մեծ օրը:

Ժէօն-Թիւրքիւրու հետ ու է գոր-
ծակցութեան դազաւոր, որ մինչեւ
ցարդ լոյսնուած է այս ու այն կող-
մէ, անիւրիկ սխալ մըն է, պարզա-
պէս ճիշտ ըլլալ է այդ նեղակամ սրի-
կաններուն լարած ծուղակին: Ու ան-
մտանայի ամօթ մը, ազգային ար-
ժանապատուութեան անսակեւոյ ա-
նա՛թանութիւնը մըն է որ այդ կուտ-
ղուի տաճիկները, երկի յայ բար-
բարները հոյուն նորոտութիւնը
յաջողին օտու հանել: Ահա իսկ
մը, իր յատակներու զօրեւորին
մեքենային ետեւէն կրցել է Չօպ-
եան մը չլայնել և անոր պաշտպա-
նութիւնը վայելի՛ առանց որ ինք
առիկա անձամբ անկէջ ինքզինու դի-
ջանի: Այս պարագան իրօք դատ-
ւարի է միեւն Րիզաի մը մտքի ճաղ-
կութեանը:

Իր վերոյիշեալ առկեր յանդգնած
ըլլալուն համար իսկ, այդ Րիզան կը
կարօտի բարոյական պատժի մը: Հա-
յերը ու կ'իմարեմ որ զեռ հոյեր
կը գանուին անոր շարքը գայձող
պարզ հիացուած մը մղուած հետա-
նայու են անուշ ձեւերով սղգ սինը-
քորէն, որ մեր յեղափոխութեան
անմահ նախասակներուն յիշատակը
նոստանցելու ոճիրին առջեւ չէ ըն-
կրկած:

Ինչպէս իր վրայ իր ֆրանսերէն
թերթին մէջ կարելի պայպանդեցնել
այդ հոտած բերանը՝ քանի մը շար-
քով սարակով:

Ե. Ս.

ՀԱՍԼԵԹ

Պապական թատերաստուրը շա-
բաթ գիւրը Հաւնիքը ներկայացուց
հո՞ծ և ընարեալ բազմութեան մը առ-
ջեւ:

Երտակը անհաստալի բան է որ
զեռ երկու ամիս առաջ իզլուութիւն-
ներով զարդող գերաստաններ այսքան
կայճ ժամանակուան մէջ մէկէն մէկ
բեմական արուեստին ամէնէն բարձր
արտայայտութեանը ձեռք զարնէին
առանց վարնալու գործին գծուարու-
թենէն:

Պէտք է խոստովանիլ սակայն և
օտեկա՛ նկատի առնելով անոնց բրած
ասորիական փոխանցումը—թէ այն-
քան շիկնելու պատճառ մը չունին
մեր հասեալ արուեստագէտները եւ
թէ կարգ մը զօրաւոր նկատումներ աչ-
քի առջեւ բեկողով: Կարելի է բռնի
թէ անոնք ընդհանուր առմամբ գոհ
կը թողուն թատերաստները և իրենք
սլ կրնան արուեստի մը արտայայ-
տիչները հանդիսացած ըլլալու հոշա
դոհուականութիւնը վայելել:

Հաւնիքը կ'ընդհանրող լեցուն թա-
տերաստ մըն է. անիկա բեմական
մեծ կարողութիւններու հզօր արտա-
յայտութեան ազգային եղած է: Ին
երեւելի արուեստագէտները անով
յաջողած են վասակիլ համբու ու հի-
մացման առարկայ դառնալ:

Որքոցեալ Արեւմտեան հոյակապ
տաղանդը իր մեծութեանը անով կը
չուայնէր:

Մեր Պապականը աղուր Համիթ-
մը եղաւ, անչուշա դուրի արուեստա-
գիտական խնդրանք ուղացուէն, որ
ունկնդիրը կը կարգուի, կը զիւթէ:
Բայց հաճելի էր անսնկ զայն, միշտ
իր դերին կատարելով գիտակցութեանը
մէջ, մէկ բողբ շեւտնալով իր կեց-
ուածքին ու շարժումներուն ուղղու-
թիւնը: Բեմական բոլոր թերթիթիւն-
ները իր ներկայութեանը կ'անհետա-
նան, ունկնդիրներուն ոչ շարժու-
թիւնը իր վրայ կեդրոնացուցած ըլ-
լալով գերազանցօրէն:

Արուեստագիտ մըն է Պապական,
վասնզի արուեստին արտայայտանը
մէջ իր ինքնութիւնը, իր անձնակա-
նութիւնը, իր սուանձնայտու ու կա-
նակը զինը գիտէ: Կրնաս զայն քննա-
դատել մանրամասնութիւններու մէջ,
բայց ամբողջութիւնը տպաւորիչ է և
ազգապան: Ուշագրաւ խոսնուածք
մը և նկարագիր մըն է:

Ճանիմքայի թագաւորին զերը
առած էր Եօքալեան, որ հետեւապէս
իր տարին մէջն էր: Առաջուրէն
հայտած, ձեւած չափած է ան իր ա-
մէն շարժումները, ձայնին բոլոր
երեւելները, նայուածքները, առն
բան վերջապէս, ասոր համար է որ
Եօքալեան երբք բեմական կամ
չափաի ընէ օր մը, ու զերին մէջ եթէ
չյաջողի ալ գիպուածով պիտի ծաղ-
րելի չգատուայ բնաւ:

Թագուէրի գերին մէջ անկին Պա-
ստուկանեան—սյուն ընծայած շահ-
կանութիւնը այլ ևս միմիայն իր
յիշատակային անցեալն է—արգահա-
տար միայն ազգեց: Եթէ մենք այն-
քան կ'անոնաւոր սղգ մը եղած ըլլա-
նք: օր մեր արուեստագէտներուն
ձեռութեան օրերուն համար նախա-
հոգակ միջոցները կրցած ըլլալիք
ձեռք առնել, հիմակ տիկին Պաստու-
կանեան, այլ ևս խոնջ ու հարգա-
կան կարօտ, իր միսցած օրերը ան-
գորութեամբ պիտի անցունէր սուս
մը անկիւնը՝ ապուստի հոգէն ազատ:

